

EXPLICAR HISTÒRIES AMB IMATGES I PARAULES

Lawrence Schimel

escriptor

Traducció de l'anglès de Marta Gil Santacana

Soc un artista pèssim, malgrat que sovint explico històries amb imatges i paraules. De vegades, n'explico amb paraules i sense imatges, per forçar els lectors a crear-se'n de pròpies. Però la manera com imagino una història amb imatges és molt diferent de com ho faig sense.

Per a mi, un àlbum és diferent d'un llibre amb il·lustracions. En el cas de l'àlbum, tant les paraules com les imatges han de ser essencials per a allò que es vol explicar. Les il·lustracions no són només un complement o un adorn del text, sinó que formen part de la narrativa de la història.

Per tal d'escriure un àlbum –i més encara tenint en compte que jo no soc un artista–, he de pensar d'una manera diferent com explicar la història, i tenir present quina mena d'històries es poden explicar o s'haurien d'explicar així.

Un dels aspectes més importants a l'hora de crear un àlbum, com a escriptor, és pensar en tot moment que l'obra es fa en col·laboració amb un artista. Fins i tot en el cas que la idea del llibre se m'hagi acudit a mi, incloent-hi la idea visual, un dels aspectes més importants d'una col·laboració és precisament donar prou espai al col·laborador perquè afegeixi la seva pròpia història a la que estem explicant conjuntament. Perquè un àlbum s'explica per mitjà tant de la part artística com de la part textual, i per mitjà de la interacció que s'estableix entre elles.

De vegades, també hi ha una història no verbal extra que s'explica només a través de les imatges; podria tenir lloc per mitjà de detalls. Per exemple, un gat o un ocell (o millor encara, tots dos junts!) apareixen en un segon pla de la història

principal i tenen la seva pròpia narrativa visual, sense una sola paraula, al llarg de tot el relat.

En un àlbum que avui dia es considera una obra mestra, *Bona nit, Goril·la* de Peggy Rathmann, la història s'explica amb un mico i un ratolí (i el plàtan, que al final algú es menja). Rathmann en va ser l'autora i la il·lustradora; és molt més difícil per a algú que només és autor, com és el meu cas, arribar a aquest nivell de detall, però aquesta no és la meva feina. El que he de fer jo és deixar pas a l'artista que col·labora amb mi perquè hi aporti les seves pròpies idees, solucions, detalls divertits, narratives visuals, etc.

El més important de la meva feina a l'hora d'escriure un àlbum és garantir que es produeixen prou situacions il·lustrables. Si hi ha massa fragments en què només apareixen dos protagonistes parlant l'un

Bona nit, Goril·la (Ekarè).

amb l'altre, sense cap més acció que les acompanyi, el resultat serà massa estàtic i, per tant, el llibre serà un fracàs, per més interessant que sigui el text.

Per a mi, escriure un àlbum és una mica com escriure un sonet. L'estructura és molt semblant. Un sonet té catorze versos, però, a banda d'això, també té una estructura de vuit versos seguits d'un sextet, o és de tres estrofes de quatre versos amb dos versos més o gir al final. Tots dos són arcs narratius adequats per a un àlbum, que hauria de tenir de dotze a quinze pàgines dobles. Hi hauria d'haver també algunes repeticions al llarg de la història, igual que veiem a l'esquema de rima que té un sonet. Alguns escriptors creuen que les restriccions formals de l'estructura del sonet són limitadores; jo no ho veig gens així. El fet de saber exactament com funciona l'estructura em permet jugar amb el contingut i les expectatives. Quan estudiava a la universitat, una vegada un professor va comparar l'estructura d'un sonet amb un filat en un jardí dins del qual hi havia un roser, que el travessava i s'hi entortolligava, amb el seu esclat de color i la seva fragància. A l'hora d'escriure un àlbum, tal com jo ho veig, et trobes amb limitacions semblants (que venen determinades per qüestions relacionades amb la producció: com s'imprimeix un llibre, i com el fet de crear alguna cosa fora d'aquestes convencions o restriccions és molt més costós). Però fins i tot sense embolicar-nos en la qüestió de la producció tècnica, penso que hi ha molt marge de maniobra (com a escriptor, treballant amb un il·lustrador).

Una de les maneres en les quals un text i una il·lustració poden funcionar millor junts és quan cada un d'ells fa o diu coses diferents. Es poden generar un munt de situacions còmiques quan el text diu una cosa i la il·lustració n'ensenyava una altra, i això pot ser molt divertit tant per als nens com per als adults que els estiguin llegint el llibre.

Hi ha una cosa important que cal tenir en compte sobre els àlbums: sovint tenen múltiples lectors

i lectures, i lectors d'edats molt diferents. Per això és tan important que la història s'expliqui tant a través del text com de les il·lustracions, perquè, fins i tot en el cas que un adult l'estigui llegint a un infant que encara no sap llegir, tots dos en puguin seguir les narratives visuals (que sovint poden tenir múltiples lectures o línies narratives).

I tant l'autor com l'il·lustrador poden incloure detalls divertits o picades d'ullet a tots dos lectors, l'adult i l'infant. Sempre he pensat que és molt important assegurar-se que un llibre no avorreixi l'adult que el podria llegir a un infant, altrament acabarien transmetent l'avorriment que senten a la criatura a qui l'estan llegint, la qual cosa convertiria l'acte de llegir, que hauria de ser un plaer, en una obligació desagradable.

Però mentre que el text i la imatge han de dialogar, l'un amb l'altra i també amb el(s) lector(s), la realitat del món editorial ens mostra com l'autor no sempre està en contacte amb l'il·lustrador del text que ha escrit, el seu col·laborador a l'hora de crear el projecte. A alguns editors els agrada que hi hagi certa distància entre l'autor i l'il·lustrador, mentre que altres prefereixen no interferir entre ells per permetre que la col·laboració sigui tan estreta com sigui possible.

Personalment, he treballat en totes aquestes circumstàncies i el que prefereixo és una mena de terme mitjà: tenir cert contacte amb l'il·lustrador (especialment per veure els esbossos abans que el llibre tingui les il·lustracions definitives, ja que és molt més difícil introduir-hi canvis si hi ha alguna cosa que calgui corregir), però deixar-li llibertat per crear. Encara que de vegades és necessari que l'autor doni algunes indicacions als artistes, intento no controlar cada detall de la seva feina ni interferir en el seu procés creatiu.

Ocasionalment, però, sí que faig algun suggeriment.

Per al meu àlbum *¡Qué suerte tengo!* vaig suggerir a l'il·lustrador, Juan Camilo Mayorga, que el relat ...

¡Qué suerte tengo! (Rey Naranjo).

- s'expliqués seguint dos estils artístics diferents: en un, quan el protagonista és amb el seu millor amic, l'estil podia ser relaxat i lliure, mentre que en l'altre, amb el seu germà, tot havia d'estar perfilat. El motiu és que el germà és cec i necessita saber on és cada cosa per no fer-se mal.

Per a la meua obra bilingüe *Igual que ells / Just Like Them*, il·lustrada per Doug Cushman, volia escriure una història que presentés un nen adoptat en un llibre que no tractava específicament el tema de l'adopció. Així que a partir de les imatges podem veure que el Kwame és visualment diferent de la seva mare, el seu pare i el seu germà, però això mai no s'explicita en el text: només són una família. El nom del noi és l'únic indicador textual del seu origen, la resta només s'explica a través de les imatges.

En aquest llibre, el qual depèn d'una imatge visual que hi ha al final, era important donar a l'artista algunes indicacions de com havia de ser el Kwame. Havia de tenir l'aspecte d'un noi d'origen africà, però, a banda d'això, podia ser alt o baix, prim o grassonet, i era igual com anés vestit, el més important era que aparegués a tots els dibuixos amb un pentinat de trenetes, malgrat que

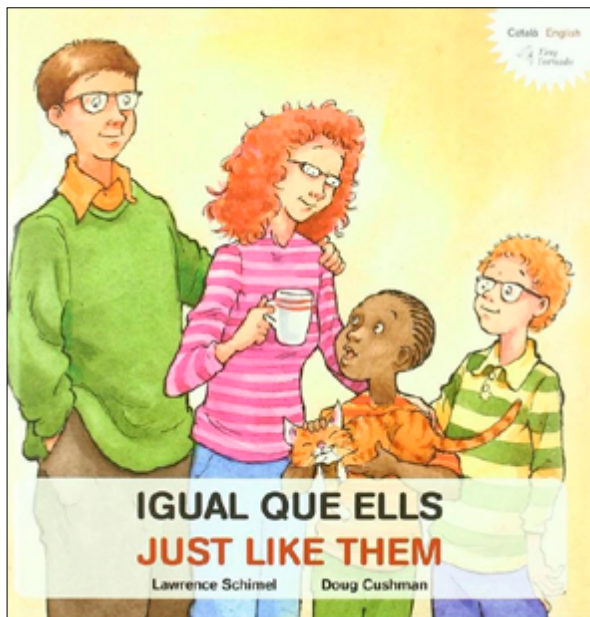
això no sortís mai escrit al text. Un altre detall important era que el Kwame no havia de dur ulleres, i en canvi la mare, el pare i el germà havien d'aparèixer amb ulleres.

Aquests elements eren crucials per a l'argument, però no vaig limitar l'artista en la manera com havia d'incorporar-los o utilitzar-los. Quan aquest àlbum es va tornar a il·lustrar de la mà d'Ann de Bode i va ser publicat per De Eenhoorn, a Bèlgica, la il·lustradora va rebre exactament les mateixes instruccions i va aconseguir donar-li un enfocament i un estil radicalment diferents (va ser publicat a Colòmbia per Panamericana amb el títol de *Somos iguales*).

Aquest fet mostra com un autor pot orientar a l'hora d'elaborar les il·lustracions sense limitar o intentar controlar el que farà l'artista amb aquelles indicacions.

I potser també mostra, malgrat que només sigui amb paraules, com jo concebo una història que s'explica tant

per mitjà de les imatges com de les paraules; encara que jo sigui un artista pèssim, però per sort capaç de col·laborar amb artistes magnífics per crear àlbums que contin històries que no es puguin explicar només amb paraules. •

Igual que ells / Just like them (Ediciones del Viento).

Alguns àlbums infantils de Lawrence Schimel

- Al matí, d'hora.* Il·lustr. d'Elina Braslina. Barcelona: Egales Editorial, 2018.
- Anem a veure el pare!* Il·lustr. d'Alba Marina Rivera. Barcelona: Ediciones Ekaré, 2010.
- El camino encharcado.* Il·lustr. d'Israel Barrón. Bogotà: Enlace Editorial, 2019.
- El nen i l'espia / The Boy and The Spy.* Il·lustr. de Jaime Martínez. La Corunya: Ediciones del Viento, 2010.
- Fem volar estels.* Il·lustr. de Núria Fortuny. Barcelona: Edicions Bellaterra, 2013.
- Igual que ells / Just Like Them.* Il·lustr. de Doug Cushman. La Corunya: Ediciones del Viento, 2010.

- L'aventura de la Cecília i el drac.* Il·lustr. de Sara Rojo. Madrid: Bibliópolis, 2005.
- Misteri a l'hort.* Il·lustr. de Sara Rojo. Barcelona: Kalandraka, 2002.
- No és hora de jugar.* Il·lustr. d'Elina Braslina. Barcelona: Egales Editorial, 2018.
- ¡Qué suerte tengo!* Il·lustr. de Juan Camilo Mayorga. Bogotà: Rey Naranjo, 2018.
- Un regalo para mamá.* Il·lustr. de Paz Rodero. La Maleta-Callis, 2019.